

Gotland behöver ett statligt ö-tillägg

Gotland är en ö mitt i Östersjön. Det är cirka 10 mil till närmaste kust från Gotlands västra sida. På den östra sidan, till Lettland, är det cirka 15 mil. Vi ser vårt ö-läge som en möjlighet och en tillgång.

Samtidigt behöver Gotland rimliga förutsättningar för att bedriva och utveckla både sin hälso- och sjukvård och sin kommunala service.

Med ö-läget följer en ö-faktor som kräver ett statligt ö-tillägg.

Landets enda ö-region

Gotland står inför extraordinära utmaningar som landets enda ö-region. Region Gotland har ett dubbelt uppdrag som både kommun och region. Detta är en unik lösning som under lång tid har inneburit stora ekonomiska utmaningar och som med tiden blivit alltmer ohållbar.

Öns sjukvård går inte längre att bära på 61 000 invånare. Gotland är en ö mitt i Östersjön vilket ställer krav på egen kapacitet. Gotlands strategiska placering utifrån det förändrade säkerhetsläget ställer nu också höga krav på beredskap vilket också är viktigt för hela Sveriges säkerhet. Vem ska finansiera den ökade civila beredskapen?

Gotlands politiska partier har samlats kring att något måste göras.

Region Gotland ser enbart tre handlingsalternativ framåt:

- Ge Region Gotland ett statligt ö-tilllägg som möjliggör både det kommunala- och regionala uppdraget såväl som tar höjd för den civila beredskap som det geografiska läget kräver. Detta ö-tilllägg måste vara indexerat och följa kostnadsutvecklingen.
- Lägg ihop Region Gotlands sjukvård med annan sjukvårdsregion, med större befolkning, som kan bära de extraordinära förutsättningar som ö-läget medför.
- Låt staten ta över gotländsk sjukvård.

"Region Gotland har ett dubbelt uppdrag som både kommun och region. Detta är en unik lösning som under lång tid har inneburit stora ekonomiska utmaningar och som med tiden blivit alltmer ohållbar."

Varför nu?

Det samhällsekonomiska läget har gjort situationen för Region Gotland mer akut. Pågående lågkonjunktur med inflation och extrem kostnadsutveckling, kryddad med kompetensbrist och ett ohållbart hyrsystem, gör att sjukvården inte kan bäras av 61 000 gotlänningar.

Region Gotland måste ha rimliga förutsättningar att utifrån sitt skatteunderlag ta ansvar för utvecklingen inom den kommunala delen av välfärden på ön. Vi måste kunna erbjuda en långsiktigt hållbar verksamhet även inom skolan, förskolan, omsorgen tillsammans med ett kultur- och fritidsutbud och all annan kommunal service som också behövs, till öns 61 000 invånare, unga som gamla.

Staten ställer även krav på att regioner och kommuner även ska utveckla civilförsvaret. Detta gör att situationen blir ännu mer ohållbar. Gotland har ett uttalat strategiskt läge i försvaret av Sverige. Vi måste ha en egen kapacitet på ön. Vi behöver ett nytt akutsjukhus för öns eget behov, oaktat vilka krav säkerhetsläget ställer på oss. Det finns även krav och förväntningar på ett beredskapssjukhus framåt, men oklarheten kring vem som

ska finansiera detta är stor. Hela världens ögon riktas mot Gotland just nu.

Sverige saknar ö-politik och Gotland drabbas hårt av detta. Ö-läget innebär särskilda förutsättningar och utmaningar. Vi måste erbjuda allt själva och har begränsad möjlighet till samarbete.

Vi är stolta över att vi hittills lyckats upprätthålla vår effektivitet, men nu kan vi inte längre ta ansvar för förutsättningarna vi ger de kommunala verksamheterna. I många år har resurser förts över från den kommunala verksamheten för att klara hälso- och sjukvårdsverksamheten.

Gotland riskerar att hamna i en negativ spiral i sin utveckling. Om regionen tvingas dra ner på service runt om på ön påverkar det hela öns attraktivitet och inte minst näringslivets förutsättningar att utvecklas och attrahera arbetskraft.

Staten måste ta Gotlands situation på allvar och gripa in nu. Vi behöver ökat ekonomiskt stöd alternativt ett radikalt förändrat huvudmannaskap för sjukvården. Vi förväntar oss att staten ger oss sitt stöd.

”Vi förväntar oss att staten ger oss sitt stöd.”

Fakta

- Region Gotlands förutsättningar liknar ingen annan regions i Sverige. Vi är en ö mitt i Östersjön vilket ställer krav på egen kapacitet. När det svenska utjämnings-systemet ses över är det av största vikt att Gotland kompenseras för att utjämna de skillnader i förutsättningar som det unika ö-läget medför.
- Flera utredningar har konstaterat att det finns ett betydande strukturellt underskott på grund av ö-faktorn. Jämför vi med vilka merkostnader Region Gotland har för hälso- och sjukvård i jämförelse med riket hamnar vi på 600 miljoner kronor per år, vilket är 9 procent av Region Gotlands budget. Totalt räknar vi nu med ett strukturellt underskott på mellan 1,5–2,5 miljarder kronor under en fyraårsperiod.
- För att möta hälso- och sjukvårdens ökade behov har det varit nödvändigt att göra en omfördelning med cirka 225 miljoner kronor från pedagogisk verksamhet till hälso- och sjukvården. Trots detta räcker inte pengarna.
- Gotlands demografiska utveckling sticker ut i landet om man tittar på länsnivå. Ingen annanstans är fördelningen mellan andelen äldre och andelen i arbetsför ålder, i mer obalans än här. Gotlands andel av befolkningen som är 80 år och äldre är högst i landet. Även detta driver kostnader inom hälso- och sjukvård.
- Region Gotland måste ha en egen kapacitet på ön, i fred såväl som i kris, höjd beredskap och krig. Vi behöver ett nytt akutsjukhus för öns eget behov, oaktat vilka krav säkerhetsläget ställer på oss. Det finns även krav och förväntningar på ett beredskapsjukhus framåt. Vem ska betala? Ska även detta bäras av 61 000 gotlänningar?
- Regionen måste även ha rimliga förutsättningar för att ta hand om och utveckla hela den kommunala servicen, exempelvis skola, äldreomsorg, kultur- och fritidsutbud och allt det andra som behövs för öns 61 000 invånare. Region Gotland ligger mycket lågt i kostnader för kommunala verksamheter som exempelvis äldreomsorg och LSS-verksamhet.
- Region Gotland står inför ett stort investeringsbehov framåt. Det handlar om VA, flera särskilda boenden för äldre och även på sikt ett nytt sjukhus. Många nödvändiga investeringar har vi skjutit på och underhållsskulden växer.
- När Region Gotland tvingas dra ner på service runt om på ön påverkar det hela öns attraktivitet och inte minst näringslivet förutsättningar att utvecklas och attrahera arbetskraft.
- Utifrån ett nationellt säkerhetsperspektiv är Gotland strategiskt viktigt för Sverige. Satsningar på ett gotländskt samhälle som kan motstå olika samhällsstörningar är en viktig strategisk investering för hela nationen.
- Sverige saknar ö-politik och Gotland drabbas hårt av detta. I OECDs territoriella granskning konstateras att Sverige saknar en nationell ö-politik. En sådan politik tar hänsyn till ekonomiska faktorer för att vi är en ö utan fast förbindelse med fastlandet. I den nämnda rapporten konstateras att Gotland i OECD:s egen typologi klassificeras som en övervägande rural, avlägsen TL3-region.
Källa: OECD Territorial Reviews.